Vlaams Parlement

572 (2015-2016) – Nr. 1
ingediend op 10 november 2015 (2015-2016)

Voorstel van resolutie

van Sabine Vermeulen, Bart Dochy, Herman De Croo, Jelle Engelbosch, Jos De Meyer en Sofie Joosen

betreffende antibioticagebruik bij nutsdieren

verzendcode: LAN

TOELICHTING

Antibiotica kunnen dierenlevens redden en dierenleed voorkomen. Maar foutief preventief en foutief curatief gebruik van antibiotica leidt tot resistentievorming bij bacteriën. Zo worden ook wij immuun voor de antibiotica en zijn infecties moeilijker te behandelen. Het veelvuldig gebruik van antibiotica is dan ook een 'one health issue': een bekommernis voor zowel de dieren- als de volksgezondheid. Professor Jeroen Dewulf van de UGent (Universiteit Gent) en voorzitter van de raad van bestuur van het kenniscentrum voor antibioticagebruik en -resistentie bij dieren in België, AMCRA (Antimicrobial Consumption and Resistance in Animals), waarschuwde er tijdens de hoorzittingen over de antibioticaproblematiek in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid op woensdag 21 oktober 2015 voor dat, tegen het tempo waarop resistentie is toegenomen sinds de toepassing van antibiotica, het zou kunnen dat er binnen zestig jaar geen effectieve resistentie meer zal zijn. Het goede nieuws is dat de resistentie kan worden teruggedrongen.

Daarom werd op 2 januari 2012 de vzw AMCRA opgericht, een kenniscentrum dat gegevens over antibioticagebruik en -resistentie bij dieren verzamelt en analyseert. Op basis van dat concrete cijfermateriaal wil men een gericht antibioticabeleid uitstippelen om zo een rationele reductie van het antibioticagebruik te realiseren. AMCRA wordt ondersteund en gefinancierd door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV), het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG), het Belgian Antibiotic Policy Coordination Committee (BAPCOC), de Algemene Vereniging van de Geneesmiddelenindustrie (pharma.be), Agrofront (Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat en Fédération Wallonne de l'Agriculture), de Beroepsvereniging van Mengvoederfabrikanten (BE-MEFA), de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen (NGROD) en de faculteiten Diergeneeskunde van de universiteiten van Gent en Luik.

Sinds 2007 worden in België verkoopgegevens van antibiotica in de dierengeneeskunde bijgehouden voor zowel landbouwdieren als gezelschapsdieren. De gegevens zijn gebaseerd op de middelen die werden verkocht door groothandelaars-distributeurs maar ook via gemedicineerde voeders.

In vergelijking met 2007 was er in 2014 een daling van 24,5% in de totale verkoop van antibiotica. Na een daling van 6,9% in 2011-2012 en van 6,3% in 2012-2013, is er in 2014 echter opnieuw een stijging van de verkoop van antibiotica vastgesteld in de veeteelt van 1,1%, en bij de voor de volksgezondheid meest kritische producten zelfs een stijging van 3,3%. De stijging doet zich zowel voor bij de met antibiotica gemedicineerde voormengsels als bij de andere antibiotica. In 2014 zijn er geen bijzondere diergezondheidsproblemen geweest die een stijging van de verkoop van antibiotica zouden kunnen verklaren. Een mogelijke verklaring die de onderzoekers aangeven, is een verminderde aandacht voor een verantwoord en restrictief antibioticagebruik door alle betrokken partijen. Mogelijk is de verhoging ook mede te verklaren door het preventief inkopen van antibiotica naar aanleiding van de invoering van de federale antibioticataks vanaf 1 juni 2014. Tevens moet er rekening gehouden worden met de voorlopige beperkingen van de beschikbare gegevens. De gegevens van het BelvetSac-rapport (Belgian Veterinary Surveillance of Antimicrobial Consumption), waaruit bovengenoemde cijfers afkomstig zijn, werden gecollecteerd op het niveau van de groothandelaars-distributeurs en bieden bijgevolg slechts een indicatief inzicht in het gebruik bij de eindgebruikers. Daarnaast is er eveneens een gebrek aan diersoortspecifieke data. Bijgevolg is er dringend behoefte aan een meer gedetailleerd systeem dat meer inzicht kan bieden in het antibioticagebruik per sector (diersoortspecifiek) en per eindgebruiker.

Maar er wordt aan gewerkt. De landbouwsector zette proactief in op de samenwerking met de andere partners onder AMCRA voor het uitrollen van een datacollectiesysteem. De sector investeert jaarlijks 800.000 euro in dat systeem, dat eind 2016 operationeel zou moeten zijn. Het systeem bestaat uit een databank waarbij elk Belgisch veebedrijf het antibioticagebruik moet registreren om het antibioticagebruik bij nutsdieren transparanter te maken. Aan de hand daarvan kunnen veehouders en dierenartsen weten hoeveel antibiotica zij gebruikt hebben en dat vergelijken met andere gegevens zoals het gemiddelde gebruik. Op die manier kunnen grootgebruikers of veelverschaffers geïdentificeerd en gericht voorgelicht en gesensibiliseerd worden.

Door de stijging van de verkoop van antibiotica in 2014, na twee jaren van daling, lijkt de haalbaarheid van de drie strategische doelstellingen die alle leden van AMCRA onderschreven hebben, in gevaar te komen. Die doelstellingen waren: het totale gebruik van antibiotica halveren tegen 2020; het gebruik van de meest kritische antibiotica tegen 2020 met 75% doen afnemen; het gebruik van de met antibiotica gemedicineerde voormengsels te halveren tegen 2017. Daarnaast zijn er nog zeven operationele doelstellingen, namelijk:
– een omvattend datacollectiesysteem tegen 2016;
– het opstellen van een bedrijfsgezondheidsplan per veehouderijbedrijf;
– het opstellen van streefwaarden voor het gebruik van antibiotica per bedrijf en per dierenarts;
– het uitsluiten van antibiotica voor preventief gebruik en het promoten van alternatieven zoals vaccins;
– blijvende sensibilisatie;
– controle bij verschaffers en gebruikers, transparantie in de resultaten daarvan, en handhaving;
– het monitoren van data met betrekking tot antibioticaresistentie en het ontsluiten ervan.

Sensibilisering is essentieel. Onder Vlaamse bevoegdheid liepen er enkele demoprojecten, zoals het project 'Verantwoord gebruik in de intensieve veehouderij' gericht op de varkenssector, de pluimveesector en de vleeskalversector. Ook bekend zijn de projecten 'Verantwoord gebruik van antibiotica in de Vlaamse melkveehouderij door communicatie, opleiding en begeleiding' en 'Duurzame melkveehouderij door verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen', met als doel een meetlat te ontwikkelen waarmee de melkveehouders hun bedrijfssituatie kunnen vergelijken met het Vlaamse gemiddelde: projecten die worden gefinancierd door de sector (Boerenbond, Integrale Kwaliteitszorg Melk, Belgische Confederatie Zuivel en uitgevoerd door UGent met ondersteuning van het Melk Controle Centrum Vlaanderen).

In juli 2015 startte een nieuw project: 'Een goede start van jonge vleeskuikens, de sleutel voor lager antibioticagebruik, beter dierenwelzijn en een verhoogd bedrijfsmanagement'. Er wordt inzicht verworven in de huidige manier van werken via een monitoring door bedrijfsdierenartsen.

Via het promoten van een meer oordeelkundige toepassing, een strenger hygiënisch management op de veebedrijven en nieuwe wetenschappelijke kennisopbouw wordt op Vlaams beleidsniveau gewerkt aan de reductie van het antibioticagebruik in de veehouderij.

Vlaanderen exporteert veel vlees naar het buitenland. Momenteel heeft het Vlaamse vlees internationaal een uitstekende reputatie op het vlak van de veiligheid. Die reputatie kan in het gedrang komen als er geen kordaat preventief beleid tegen overmatig antibioticagebruik komt. De vrees daarvoor (namelijk dat die goede reputatie in het gedrang komt) correspondeert met de bekommernis van de Wereldgezondheidsorganisatie, die de problematiek van het antibioticagebruik

beschouwt als een van de drie grootste prioriteiten wereldwijd inzake volksgezondheid. Het voorbeeld van Nederland, dat net als Vlaanderen heel wat vlees exporteert, leert ons dat een streng antibioticabeleid een extra marketinginstrument kan worden voor de promotie van ons kwaliteitsvlees. Voorwaarden zijn wel dat het antibioticagebruik effectief daalt ten gevolge van een omvattend beleid en dat de dierengezondheid niet in het gedrang komt.

Het is bijgevolg belangrijk dat investeringen in een verbetering van hygiëne en stalkwaliteit blijvend aangemoedigd worden om op die manier het gebruik van antibiotica te voorkomen. Hier kan Vlaanderen stimulerend en sturend optreden via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds.

Aangezien het verantwoord gebruik van antibiotica zowel de producent als de consument aangaan, is permanente aandacht hiervoor aangewezen. In dat verband wijzen we naar het tweejaarlijkse Landbouwrapport, dat in aanvulling van de jaarlijkse rapporten over het antibioticagebruik een aangewezen instrument is om over de beleidsaspecten expliciet te rapporteren.

Sabine VERMEULEN
Bart DOCHY
Herman DE CROO
Jelle ENGELBOSCH
Jos DE MEYER
Sofie JOOSEN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gehoord tijdens de hoorzitting over het antibioticagebruik in de veehouderij in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van 21 oktober 2015 in het Vlaams Parlement:
  1° de voorzitter van AMCRA, kenniscentrum voor antibioticagebruik en -resistentie bij dieren;
  2° vertegenwoordigers van de Algemene Vereniging van de Geneesmiddelenindustrie;
  3° vertegenwoordigers van de Beroepsvereniging van Mengvoederfabrikanten;
  4° vertegenwoordigers van de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat;
  5° de voorzitter van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen;

– gehoord de verschillende interventies in het kader van de gedachtewisseling over het antibioticagebruik in de veehouderij met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van 21 oktober 2015 in het Vlaams Parlement;

– overwegende dat:
  1° het voorkomen van antibioticaresistentie tot de drie belangrijkste prioriteiten behoort van de Wereldgezondheidsorganisatie;
  2° in het Europees Parlement op dit moment twee Europese verordeningen worden behandeld over het algemene gebruik van diergeneesmiddelen enerzijds, en het gebruik van gemedicineerde veevoeders anderzijds, waaronder de uitwerking van een Europese diergeneesmiddelendatabank waardoor het aanbod van verschillende soorten antimicrobiële middelen beter kan worden opgevolgd alsook de verkoopvolumes kunnen worden gemonitord;

– gelet op:
  1° de prioriteiten van Europa 2020 van de Europese Commissie, meer bepaald een "intelligente, duurzame en inclusieve groei";
  2° de drie strategische en zeven operationele doelstellingen van AMCRA vzw en het voornemen om via AMCRA vzw een beleid, gericht op reductie van het antibioticagebruik, uit te stippelen;
  3° de resultaten van het BelVetSac-rapport, 'National Consumption Report 2014', waaruit blijkt dat de verkoop van antibiotica bij dieren sinds 2007 is afgenomen met 24,5% maar in 2013-2014 een lichte stijging kende, na twee jaren van gevoelige afname;
  4° het feit dat Vlaanderen, naast de federale overheid die bevoegd is voor het toezicht op antibioticagebruik en hygiënische bedrijfsvoering, een antibioticadaling kan helpen realiseren vanuit zijn bevoegdheden op het vlak van sensibilisering, preventie, advisering, landbouwinvesteringssteun en promotie van gezonde landbouwproducten;
  5° het feit dat in het kader van de dierengezondheidszorg en het dierenwelzijn de toegang tot verantwoord antibioticagebruik gegarandeerd moet blijven;

– stelt vast dat:
  1° er nog een gebrek is aan een gedetailleerd monitoringsysteem dat meer inzicht kan bieden in het antibioticagebruik per diersoort en per eindgebruiker;
  2° de landbouwsector in samenwerking met andere partners onder AMCRA inmiddels werk maakt van een datacollectiesysteem waarin van elke veehouder gegevens met betrekking tot het antibioticagebruik worden geregistreerd;

3° Vlaanderen een grote exporteur van kwaliteitsvlees is en dat een transparant beleid, gericht op verminderd antibioticagebruik, imagoversterkend kan werken in binnen- en buitenland;
4° het terugdringen van antibioticagebruik een 'one health'-fenomeen is, dat zowel gevolgen heeft voor de dieren- als voor de volksgezondheid;
5° de aankoop van antibiotica significante economische kosten met zich meebrengt en dat een verminderd antibioticagebruik leidt tot lagere bedrijfskosten voor de veehouders;
6° de rol van de dierenartsen in voorschrijven en/of toedienen van antibiotica, en hun relatie met de veehouders, primordiaal is;

– verzoekt de Vlaamse Regering:
1° in te zetten op de verdere bewustmaking van veehouders en groepen die mogelijks nog niet bereikt worden, inzake het belang van effectief en verantwoord antibioticagebruik bij dieren door sensibilisering en voorlichting;
2° bij de toekenning van onderzoekskredieten bijzondere aandacht te hebben voor onderzoeksinstellingen die alternatieve behandelingen en innovaties op het gebied van infectiepreventie ontwikkelen;
3° in de voorlichting van demoprojecten de nadruk te leggen op de potentiële positieve bedrijfseconomische gevolgen van antibioticareductie en aan te tonen dat met een goed bedrijfsmanagement het antibioticagebruik gereduceerd kan worden zonder dat de productieresultaten eronder lijden;
4° in het kader van een goede bedrijfsvoering veehouders aan te moedigen om de hygiëne en stalkwaliteit van hun infrastructuur verder te verbeteren en hen daarbij actief te wijzen op de mogelijkheden voor investeringssteun bij het Vlaams Investeringsfonds;
5° bij de binnen- en buitenlandse promotie van het vlees uitdrukkelijk aandacht te besteden aan de voedselveiligheid en daarbij verantwoord antibioticagebruik als promotieargument te benadrukken;
6° binnen het landbouwrapport expliciet aandacht te besteden aan de inspanningen op Vlaams niveau op het gebied van een beleid dat streeft naar een verantwoord antibioticagebruik.

Sabine VERMEULEN
Bart DOCHY
Herman DE CROO
Jelle ENGELBOSCH
Jos DE MEYER
Sofie JOOSEN